

Ønskekvistmodellen

Kunstnerisk kvalitet i performativ kunst

En slags anmeldelse

Af Jens Nielsen

I efteråret 2003 udkom Jørn Langsteds, Karen Hannahs og Charlotte Rørdam Larsens længe ventede afslutningsværk på projektet om evaluering af udøvende kunst. Projektet begyndte at udsende rapporter i 2001, og afholdt flere konferencer undervejs, som vi har omtalt i Kulturforvalternes Nyhedsbrev.

Bogen er en regulær guldgrube af viden om godt og dårligt i evalueringens verden, æstetik og smag, filosofi og praktik. Den rummer derudover præsentationen af selve ønskekvistmodellen, som er en enkel og forståelig model med tre vektorer beregnet til måling af kompleks kvalitet i en refleksiv kontekst. Dvs. i en dialogproces med anerkendelse af hinandens ståsted og vurdering. Den kan anbefales til kulturforvalternes studerekammer for dens æstetisk-filosofiske kapitler og til kulturforvalternes værksted for de rammende iagttagelser og præcise forskrifter for god evalueringsskik.

Evalueringsskik

Som grundlag for anvendelse af Ønskekvistmodellen anfører bogen en række vigtige kriterier for ordentlig og fair evaluering. En slags kodeks som fortjener udbredelse. Det findes ikke magen til herhjemme på kulturområdet. Hovedpointen er, at der skal skabes et samtalerum om kvalitet.

Lad mig blot nævne nogle få af forskrifterne.

- Evalueringsskikene skal aftales på forhånd i et startdokument mellem den der skal evalueres, evaluatoren og den der iværksætter evalueringen (ofte det offentlige). Herunder skal det fastlægges, hvad der mere præcist menes med villen-, kunnen- og skullenvektorerne i den konkrete evaluering.
- Evaluatoren må ikke bare kunne vurdere kvalitet men også kunne virke som sparingspartner og "gøre evalueringerne gyldige i kulturlivet."
- Valg af metode og værdier bag metoder skal gøres eksplicitte i startdokumentet
- Formål med evalueringen skal aftales mellem parterne og gøres eksplicit i startdokumentet. Det skal herunder beskrives, hvordan forholdet mellem kontrol og udvikling skal vægtes i evalueringen.
- En evaluering skal indeholde en selvevaluering i en på forhånd aftalt form.
- Der bør være minimum to med kunstfaglig ekspertise om en evaluering for at hindre afhængighed og styrke diskursperspektivet. Habilitetsproblemer skal undgås.
- Evalueringens proces skal beskrives i startdokumentet og møder, tidsplaner, høring, replik og offentlighed skal angives. Der skal tænkes i en fair og overskuelig proces. Ressourceanvendelsen skal ligeledes præciseres.
- På institutionsområdet vil det være en god ide at inddrage sammenligninger med tilsvarende institutioner.
- Der bør også indføres systematiske bedømmelsesprincipper i tilfælde, hvor evaluatoren af institutioner følger opførelser/koncerter over en længere periode.

Desværre er disse normer for god evalueringsskik og begrundelserne for dem ikke at finde samlet i bogen men flere steder i kapitel 2 og 6. Nu må vi håbe, at forskerne, inden de luk-

ker helt ned for projektet også samler sådanne hovedresultater i en mere opslagspræget form. Den første introduktion til dem bør man dog ikke vige tilbage fra at læse i den fyldige form, der findes i bogen.

Ønskekvisten

Ønskekvistmodellen er opkaldt efter de tre pile, der som tre ender i en ønskekvist betegner de tre vektorer villen, kunne og skullen. Alle tre beskrives i forhold til og anvendes på teater- og musikområdet og et antal konkrete projekter eller tænkte eksempler analyseres ved hjælp af ønskekvisten. Hertil anvendes de spørgsmål, der som indikatorer skal udformes inden et evalueringsforløb, og som tilsammen udgør operationaliseringen af modellen.

Modellen virker både velkendt og dristig. Villen og kunnen kan groft oversættes til kunstnerisk vilje og teknisk kvalitet, som det forekommer i kendt vurderingspraksis f.eks. på musikområdet, mens skullen udgør det kulturpolitiske aspekt, det tvetydige relevanskrav og den direkte kommunikationsformåen. Den sidste vektor er derfor ved undertiden igen at ville spalte sig i to eller flere kviste, men der holdes fast ved enkelheden i modellen, så godt det nu lader sig gøre. Det synes jeg er en styrke, om end det stiller store krav til den bevidste aggregering og vægtning af særligt skullen-vektorens indikatorer.

Teorier og tanker om æstetik, smag og evalueringspraksis

I bogens midterste kapitler omtales på en ligefrem og letlæselig måde store tanker om iagttagelse og vurdering af kunst. Man får introduktion til Søren Kjørup og David Favreholdts teorier om kunstnerisk kvalitet, vi undersøger Bourdieus tanker, og vi går på opdagelse i en længere række af lærerige eksempler fra ind- og udland på evaluering af kunst.

Som sagt er det lykkedes at fremstille det undertiden tanketunge stof i en meget læsevenlig og spændende form.

Den må sige at være et must for kulturforvaltere, der kommer i nærheden af evalueringer eller gerne vil forstå evalueringernes funktion og rækkevidde i kulturpolitikken. Modellen bør finde sig et "hjem" hvorfra vejledning og erfaringshorisont kan flyde til støtte for forvaltninger og institutioner i det ofte svære arbejde med evalueringen. Modellen fortjener at blive en standard for arbejdet med evaluering herhjemme.

Konference

På projektets afslutningskonference den 13. januar på Århus Universitet gav anmelderen bogen et skudsmål med på vejen, som kan læses på:

http://www.kulturforvalterne.dk/media/onskekvistmodellen_040118.doc

Jørn Langsted, Karen Hannah, Charlotte Rørdam Larsen: "Ønskekvistmodellen. Kunstnerisk kvalitet i performativ kunst"

Forlaget Klim, 2003
ASBN: 87-7955-272-2